

Évközi 3. vasárnap

Jón 3,1-5.10

Elpusztul Ninive?

Az Úr másodszor is szólt Jónáshoz: „Kelj fel, menj el Ninivébe, a nagy városba, és hirdesd azt, amit majd mondok neked!” Jónás fölkelt és elment Ninivébe az Úr parancsa szerint. Ninive nagy város volt, három napba telt, míg az ember végigment rajta. Jónás bement a városba, egy napi járásnyira, és hirdetni kezdte: “Még negyven nap, és Ninive elpusztul!” Ninive lakói hitték az Istennek. Bőjtöt hirdettek, nagyok és kicsik egyaránt zsákruhát öltöttek. Amikor a szózat eljutott Ninive királyához, ő is leszállt trónjáról, levetette palástját, és zsákruhába öltözve hamuba ült. Aztán a király és a főemberek parancsára kihirdették és elrendelték Ninivében: “Ember és állat, ökör és juh semmit se egyék, ne legeljen, és vizet se igyék. Öltsön zsákruhát ember és állat, és harsány hangon könyörögjön az Istenhez. Mindenki hagyja el gonosz útjait és a rosszat, amit a keze végbevitt. Ki tudja, hátha irgalmas lesz és újra megbocsát az Isten, lecsillapul izzó haragja, és nem kell elvesznünk!” Amikor Isten látta, hogy letérnek gonosz útjaikról, megbánta a rosszat, amivel fenyegette őket, és nem tette meg.

Ninive ókori történetének kezdetét homály fedi (Ter 10,11), állítólag Nimród alapította. Hammurabi birodalmában Kr. e. a XVI. században városnak számított, de két évszázad múlva az asszírok kezébe került, majd Kr. e. a VIII. században Sanherib uralkodó fővárossá tette (2Kir 19,37). A zsidó próféták, Náhum (1-3) és Szofoniás (2,13-15), pusztulásra kárhoztatták próféciájukban, ami be is következett Kr. e. 612-ben, amikor a médek támadtak a babilóniaiakra. Ezt a várost tehát megbélyegezte a zsidó vallási gondolkodás, neve egyet jelentett az istentelen néppel. Ezért szokatlan, hogy Isten Jónást mégis ehhez a néphez, ennek a városnak a lakóihoz küldi. A próféta makacsul tiltakozik, kétségbeesetten menekül a feladat elől. A drámai elemeket is felvonultató, pedagógiai célú vallási történetből láthatjuk, hogy Isten elől nem lehet elmenekülni. A kiválasztott próféta számára nincs üdvösség, nincs nyugalom a feladat elvégzése nélkül.

Furcsa fordulat a történetben, hogy a megtérést hirdető Jónás mégis Ninive vesztére spekulál, és nem szívesen látja, saját kudarcának tartja, hogy Ninive megmenekül. Isten irgalma végtelen, Jónás nagylelkűsége

viszont nem annyira nagy. Jézus igehirdetésében Ninive már saját kortársait is vádoló pozitív példa (Mt 12,41). A város és neve szimbólum lesz, az Istennek ellenszegülő, majd megtérő népek szinonimája. Jónás neve is különös jelentést vesz fel a történet elején, közepén és a végén. Az elején a menekülő próféta, a közepén az Isten ítélettel riogató rettenthetetlen prédikátor, a végén pedig az Isten irgalmát értetlenül fogadó, megalázott ember. A változás oka, hogy a prófétai feladatot végül azért fogadta el, hogy saját felsőbbrendűségét és kiválasztottságát igazolja. Amikor azt látja, Ninive nem pusztult el, felháborodik. Észre sem veszi, hogy Ninive megtért. Annak nem is tud örülni, hogy a pogányok egyszerre vallásosak lettek. Jónás tehát a bezárkózott vallási közösség szószólója lesz, aki saját kiválóságát védi. Az őt meghívó Isten pedig az irgalom képviselője, akit nemcsak a választott nép sorsa érdekel, hanem mindenkié, aki az Istent dicsőíti.

Saját kiválóságunk védelme néha nem engedi meg, hogy annak örüljünk, aminek az Isten, hogy maradéktalanul azt hajtsuk végre, amire az Isten kért. A kozmikus pusztulás talán jobban igazolná a mi különállásunkat, mint az Istent, de a Jónás-szerű prófétákat ez nem érdekli. Ez a történet, nemcsak az antik prófétai történetek legkülönösebbike, mondhatnánk azt is, tanító meséje, hanem lelkünk fejlődéstörténete is, amely szembesít a vallásosságunk félresiklásával. Jónás elfeledkezik arról, hogy maga is hűtlen lett a meghívásához, és csak a kényszerítő körülmények miatt fogadta el. Elfelelt ítéletet mondani önmaga fölött, miközben másokat megítélt. Isten szavát hirdelve istenellenes gondolatokkal azonosult. Ez a lelki dráma nem az ókor sajátja, hanem minden elkötelezett hívő emberé, aki a küldetése teljesítése közben is torzulhat, lelke elfordulhat az Istentől, miközben Isten ügyével látszik foglalkozni. Jónás mi vagyunk, az olvasók, és nem Ninive pusztulására kell várnunk, hanem a megtérésére, és arra, hogy ezzel együtt tudjunk örvendezni.